

УНИВЕРЗИТЕТ У БАЊОЈ ЛУЦИ
ФАКУЛТЕТ: ФИЛОЛОШКИ

ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ
ПРИМЉЕНО: 25.03.2016.
ОРГ. ЈЕД. ОГ. Ј.Р. ГИЗ/16

ИЗВЈЕШТАЈ

о оцјени подобности теме и кандидата за израду докторске тезе

ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ

Одлуком Наставно-научног вијећа Филолошког факултета у Бањој Луци број 09/3.401-10a/16, која је донесена на 76. сједници одржаној 11. 03. 2016. године, именовани смо у Комисију за оцјену подобности теме и кандидата за израду докторске тезе под насловом *Форме учтивости у енглеском и српском језику и социолингвистички аспекти њиховог исказивања: параметри род, регија и животна доб говорника* који је пријавила мр Милена Мрдак-Мићовић. Комисију сачињавају:

1. др Жељка Бабић, ванредни професор за ужу научну област Специфични језици – енглески језик на Филолошком факултету Универзитета у Бањој Луци, ментор,
2. др Игор Лакић, ванредни професор за ужу научну област Енглески језик и лингвистика на Филолошком факултету Универзитета Црне Горе, члан и
3. др Сања Јосифовић Елезовић, доцент за ужу научну област Специфични језици – енглески језик на Филолошком факултету Универзитета у Бањој Луци, члан.

1. БИОГРАФСКИ ПОДАЦИ, НАУЧНА И СТРУЧНА ДЈЕЛАТНОСТ КАНДИДАТА

а) Биографски подаци о кандидаткињи

Мр Милена Мрдак-Мићовић рођена је 1977. године у Никшићу, где је као носилац дипломе ЛУЧА 1, завршила основну школу и гимназију, те дипломирала на Филозофском факултету у Никшићу, док је постдипломске студије завршила на Филолошком факултету Универзитета у Београду, марта 2008. године, одбравивши рад на тему *Модална значења глагола think и believe и њихови еквиваленти у српском језику* (ужа научна област Специфични језици – енглески језик).

Мр Мрдак-Мићовић је, након кратког ангажмана у никшићкој гимназији, где је радила као професор енглеског језика и књижевности, засновала радни однос на Универзитету Црне Горе марта 2003. године, као сарадник у настави на предметима: Савремени енглески језик 1 и Савремени енглески језик 2 (Превод са енглеског језика), Савремени енглески језик 3 и Савремени енглески језик 4 (Обрада текста и Превод са енглеског језика), Контрастивна анализа и Анализа дискурса.

Кандидаткиња је, такође, била ангажована на:

- Студијском програму за педагогију (2006/2007; 2015/2016.), на предметима Енглески језик 1 и Енглески језик 2;
- Студијском програму за српски језик и јужнословенске књижевности (2013/2014.) на предметима Енглески језик 1 и Енглески језик 2;
- Студијском програму за образовање тренера Факултета за спорт и физичку културу (2010/2011-) на предметима Енглески језик 1 и Енглески језик 2;
- Студијском програму за спортско новинарство Факултета за спорт и физичку културу (2006/2007-) на предметима Енглески језик 5 и Енглески језик 6;
- Студијском програму за образовање учитеља у Беранама (2011/2012.) на предметима Енглески језик 1 и Енглески језик 2;

Кандидаткиња је учествовала на бројним домаћим и међународним конференцијама са радовима везаним за област науке о језику, методике наставе и књижевности. Објавила је, више научних радова, од којих неке доставља у прилогу. Чланица је Црногорске асоцијације за америчке студије др Биљана Милатовић и секретар је једног међународног часописа, а сем енглеског, активно се служи италијанским језиком.

Кандидаткиња је учествовала у два међународна пројекта:

- 1) (2014-). *Entrepreneurial Education at University*. чланица тима одабраног од стране Филозофског факултета у Никшићу.
- 2) (2011-2012.). *Gender Perspectives in Family Socialization*. чланица тима Црногорске асоцијације за америчке студије др Биљана Милатовић у сарадњи са Центром за етику, право и примењену филозофију из Београда.

б) Списак објављених радова

Научни радови

а) Оригинални научни рад у научном часопису међународног значаја

1. Мрдак-Мићовић, М. (2015). Социолингвистички аспекти исказивања захваљивања и честитања: параметри регија и животна доб. *Зборник Матице српске за филологију и лингвистику*. стр. 179-196. Нови Сад: Матица српска. ISSN-0352-5724. UDK 80/81 (082). UDC 811.163.41' 27.

У овом раду кандидаткиња се бави утицајем социолингвистичких варијабли *регија* и *животна доб* на одабир одређене језичке формулатије приликом исказивања *захваљивања* и *честитања*. Након теоријских разматрања у вези са феноменом учтивости у језику и прегледа социолингвистичких истраживања којима су се бавили аутори на енглеском говорном подручју, Србији и Црној Гори, ауторка износи резултате до којих је дошла испитујући говорнике у три регије различите старосне доби, са циљем да утврди везу између степена тентативности одређене форме, животне доби појединца и регије у којој живи.

б) Оригинални научни рад у научном часопису међународног значаја

1. Никчевић-Батрићевић, А. и М. Мрдак. (2007). Гласови пјесникиња у доба модернизма: америчко искуство са почетка XX вијека. *Philologia*. Београд: Филолошки факултет. стр. 185-192. UDK 821.111 (73).09-1“19; 821.111 (73).09.-055.2.

Ауторке, инспирисане америчким пјесништвом са почетка XX вијека, посебну пажњу посвећују женским гласовима тога периода, дакле гласовима жена чији персонални дискурс и језичке форме за којима посежу прерастају у универзални, а логос женске полифоније питање је близке интерференције са контекстом.

2. Кнежевић М. и М. Мрдак. (2009). Silence of The Other in Modern British Fiction. *Facta Universitatis: Linguistics and Literature* vol. 7. pp. 201-207. УДЦ 821.111.09.

Ауторке, анализирајући семантички и наратолошки садржај поједињих текстова модерне енглеске прозе, долазе до закључка да се у случајевима наглашеног третмана другог јасно огледа онај друштвени и историјски тренутак у коме се релативизација британских вриједности реализује паралелно са слабљењем империјалистичке моћи.

в) Научни рад на научном скупу међународног значаја, штампан у целини

1. Милатовић, Б. и М. Мрдак (2007). Настава страног језика у раној доби ученика. *Зборник радова са интеркемедарске конференције аngлистичких кемедри Ниш 2006*. Ниш: Филозофски факултет. стр. 237-245. ISBN 978-86-7379-143-2.

Ауторке се баве увијек актуелним питањем који узраст дјеце је најпогоднији за почетак усвајања страног језика. У ту сврху, ауторке су спровеле паралелна истраживања упоређујући резултате до којих су дошле са ученицима који су почели да уче енглески језик „по старом систему“, дакле од четвртог разреда основне школе, са резултатима који су показали ученици који енглески језик уче од првог разреда. Резултати су показали да нема разлике када је у питању разумијевање читањем, али и да су ученици који раније почињу са учењем енглеског језика успјешнији када је у питању разумијевање слушањем. Регресивна анализа резултата, такође је показала да су дјевојчице постигле знатно боље резултате по питању разумијевања читањем у односу на дјечаке.

2. Милатовић, Б. и М. Мрдак (2007). Почетна настава енглеског језика у реформи образовања у Црној Гори. *Зборник радова „Савремене тенденције у настави страних језика“*. Београд: Филолошки факултет. стр. 430-439. ISBN 978-86-86419-36-1.

Овим радом ауторке појашњавају како је замишљена и функционише реформа образовања у Црној Гори уопште, као и настава страног језика на свим нивоима, те шта она подразумијева у савременом наставном процесу, са циљем да се инспиришу наставници да подрже и постану истрајни у промјенама и новинама које пред њих „баца“ савремено виђење наставе страног језика.

3. Мрдак, М. (2007). Интердисциплинарност у настави превођења. *Зборник радова са конференције „Мултидисциплинарност у настави језика и књижевности“*. Никшић: Филозофски факултет. стр 187-193. ISBN 978-86-7798-017-7.

У раду ауторка говори о настави превођења, као једном комплексном процесу који за циљ има не само да учини да студенти постану зналици преводилачког заната, већ и зреле личности свјесне неопходности да буду свестрани, неоптерећени таштином, да буду спремни да уче и буду критиковани, те да стану иза свог превода и преводилачких одлука.

4. Мрдак М. и Д. Жугић (2007). Искуства, нове обавезе и изазови наставника у реформисаној настави. *Улога наставника и савременој настави језика*.

Никшић: Филозофски факултет. стр 115-121. ISBN 978-86-7798-011-5.

Овим радом ауторке се баве увијек актуелном улогом и питањем обавеза наставника страног језика, нарочито у вријеме реформе када се пред њега стављају нови захтјеви и изазови.

5. Мрдак-Мићовић, М. (2009) *Tense, Hedges & Modality*. Зборнику са међународне конференције „*Reconsidering Conventions: Essays on Language and Literature*“. Никшић: Филозофски факултет. стр. 88-95. ISBN 978-86-7798-036-8.

У раду ауторка указује на везу између глаголског времена и модалности, те на чињеницу да је, према бројним лингвистима, у језику чешће правило него изузетак да одређена језичка форма, која припада одређеном језичком систему, може да врши функцију форме која припада некој другој области. Тако, на пример, деиктичко ОНДА наспрот САДА, изражава не само темпоралну, већ и модалну и социјалну дистанцу међу говорницима како енглеског, тако и српског језика.

6. Мрдак-Мићовић, М. (2012). *Language and Gender: Hedges as Politeness Devices*. Зборник радова са међународне конференције „*Voicing the Alternative: Essays in Language and Literary Studies*“. Никшић: Филозофски факултет. стр. 65-75, ISBN 978-86-7798-076-4. COBISS.CG-ID 20839440.

Овај рад представља покушај да се освијетле разлози из којих мушкирци и жене употребљавају језик на различите начине. Ауторка посебну пажњу посвећује *наводећим питањима* (енгл. *question tags*), како онима које користе говорници енглеског језика оба пола, тако и овим формама у српском језику.

Стручни радови

а) Прикази

1. Мрдак-Мићовић, Милена (2009). „Два вриједна прилога англистици“. Приказ Зборника са међународних конференција ангlista на Филозофском факултету у Никшићу. *Prijec 1*. Институт за језик и књижевност. Филозофски факултет. Никшић. ISSN 0354-6039. COBISS.CG-ID 10196496. стр. 213-218.
2. Мрдак-Мићовић, Милена (2010). „Пета међународна конференција ангlista на Филозофском факултету у Никшићу“, у *Prijec 2*. Институт за језик и књижевност. Филозофски факултет. Никшић. ISSN 0354-6039. стр. 241-243.
3. Мрдак-Мићовић, Милена (2012). Приказ књиге „Когнитивна метафорика Мартина Лутера Кинга“ аутора Гордане Ђурковић у *Prijec 6*. Институт за језик и књижевност. Филозофски факултет. Никшић. ISSN 0354-6039

б) Преводи

1. **Мрдак-Мићовић, Милена**, Саша Симовић (2009), „Црногорска мистика“ ауторке Цинцер Џоунс, Државни универзитет Луизијане у *Социолошка лута III/2 2009.* стр. 40-47.
Превод доступан:
<http://www.socioloskaluca.ac.me/PDF12/Dzouns,%20Dz.,%20Crnogorska%20mistika.pdf>
2. Мрдак, Милена (2013) „Мирис хризантема“ Д.Х. Лоренс у *Тијело дуге изабране* приповјетке Д. Х. Лоренса, приредиле Марија Кнежевић и Александра Никчевић Батрићевић, ИТП „Коло“. Никшић. ISBN 978-86-7798-091-7, COBISS.CG.ID 24771344. стр. 9-29.

2. ЗНАЧАЈ И НАУЧНИ ДОПРИНОС ИСТРАЖИВАЊА

а) Значај истраживања

Значај које истраживање које ће се спровести као саставни дио дисертације *Форме учтивости у енглеском и српском језику и социолингвистички аспекти њиховог исказивања: параметри род, регија и животна доб говорника* превасходно се односи на ширење већ постојећих социолингвистичких истраживања на поља која су унутар ове хибридне дисциплине још недовољно истражена у оквиру контактно-контрастивних и корпусних истраживања у региону Западног Балкана. Ово се првенствено односи на контрастирање одређених енглеских и српских језичких јединица које ће и представљати основу рада. Штавише, значај се огледа и у давању пресјека тренутног стања коришћења истраживаних форми учтивости које могу послужити у даљним општелингвистичким, и посебно, примијењенолингвистичким научним истраживањима.

б) Преглед истраживања

Идеја о истраживањима утицаја социолингвистичких варијабли у језику доспјела је у фокус у лингвистичким круговима када је Ото Јесперсен (Jespersen 1922: 245) у књизи под насловом *Језик: његова природа поријекло и развој (Language: Its Nature, Development and Origin)* установио да „мора [се] признати да се са становишта фонетике једва примјеђује разлика између говора мушкараца и жена”.¹ Иако се на први поглед чини како аутор закључује да се на овом пољу не може много шта истражити, адверб *scarcely* је ипак учинио своје и подстакао лингвисте да се

¹ JESPERSEN (1922: 245): „We must say that from a phonetic point of view there is scarcely any difference between the speech of men and that of women.“

позабаве разликама у употреби језику. Седамдесете године двадесетог вијека обиљежила су, тада револуционарна, истраживања Виљема Лабова (Labov 1971), Питера Традгила (Trudgill 1974) и Роналда Маколија (Macalay 1978), који у фокус изучавања стављају друштвени слој испитаника, те она која је спровела Едина Ајсковиц (Eisikovits 1987). Пенелопа Екерт посебну пажњу поклања варијабли *животна доб* релативизујући је и повезујући са улогом говорника у друштву, при чему његово годиште ставља у други план: „Језичко понашање дио је стратегије повезане са улогама говорника у друштву, а у зависности од њих он бира одређену језичку форму”.² (Eckert 1984: 224) Најчешће спомињано истраживање у англосаксонској литератури, а које има за предмет језичку учтивост јесте оно које су спровели Пенелопи Браун и Стивен Левинсон, објављено 1987. године под насловом *Politeness: Some universals in language usage*. У њему аутори износе теорију о универзалности језичке учтивости, која је касније (према Милосављевић 2007: 17) оспоравана од стране многих еминентних аутора (Koutlaki 2002; Mei 2000; Vots 2000). Овдје се у први план поставља тврђа о значају друштвених фактора и културног кода у истраживању комуникативног понашања једне заједнице. Управо је то оно што ће представљати срж истраживачког рада кандидаткиње, јер ова поставка није у довољној мјери истражена приликом контрастирања енглеског и српског језика.

Међу радовима који се тичу форми учтивости у српском језику истиче се онај који је објавила Бојана Милосављевић, а тиче се форми говорних чинова (2007), те граматички приручник за учење српског језика намењен страницима које су објавиле ауторке Павица Мразовић и Зора Вукадиновић (1990), а потом и радови Предрага Обућине (2001), те Свенке Савић (1997) и Марине Личен (1997).

Емпиријска истраживања која су утицала на рад кандидаткиње мр Милене Мрдак-Мићовић тичу се проблема ословљавања, у оквиру којих су социолошки приступ користили Радовановић (1979), Половина (1983), те Киш и Савић (2007), док су проблематику са психолошког аспекта освијетлили Васић (1979), Јоцић (1981), Ивона Жибрег и Свенка Савић (1982). Истраживањима о ословљавању и поздрављању у 21. вијеку бавила се Каталин Озер (2009), која нуди упоредне податке добијене за њемачки и српски језик, као и Мирјана Јоцић (2011) са посебним освртом на лексичке единице или етикете, као и обраћање *Tu/Vi*.

Славица Перовић (2009: 10) покренула је питање изучавања учтивости, тачније говорног чина *извиђења* међу студентском популацијом у Црној Гори. Перовићева отвара питање утицаја социолингвистичких параметара, као и културног кода на употребу израза учтивости, позивајући се на теорију *културног сценарија* (*cultural script theory*) ауторке Ане Вјежбицке и, неизбјежну, *теорију учтивости* (*politeness theory*) Пенелопе Браун и Стивена Левинсона. Будући да је истраживање обухватило само једну друштвену групу и један говорни чин, истраживање употребе свих говорних чинова којим би биле обухваћене особе различитих старосних доби, оба

² ECKERT (1984: 224): „...linguistic behaviour is a part of strategy associated with social roles, it is the roles each individual plays that correlate with linguistic variation.”

пола и које су настањене у различити регионима, представљаће. својеврстан допринос истраживањима чији су резултати већ објављени, као и његов наставак и проширивање.

Може се рећи да о релативној употреби глаголских времена, сем аутора општих граматика, пише само пар лингвиста у региону (Трбојевић-Милошевић: 2004; Квачановић: 1993) при чему нису истраживане форме учтивости контрастиране с енглеским језиком. Такође, питање контрастирања система модалних глагола у служби учтивог обраћања скоро да се и не могу наћи код аутора у региону, сем дјелимично код ауторке Трбојевић (2004) која се овим питањем бави у оквиру студије о епистемичкој модалности у енглеском и српском језику. Такође, граматички приручници новијег датума, иако нуде опис формалних реченичних структура не повезују их са структурама енглеског језика, тако да треба истаћи чињеницу да би ова докторска дисертација прва повезала све неопходне сегменте, укључујући и социолингвистичке параметре, те дао једну комплетну и заокружену слику о формама учтивости у енглеском и српском језику.

Кандидаткиња је, приликом постављања проблема истраживања користила рецентну социолингвистичку англистичку и србијанску/сербокроатистичку литературу уско везану за сам истраживани проблем, и то:

1. BROWN, Penelope, Steven LEVINSON. *Politeness – Some Universals of Language Usage*. Cambridge: CUP, 1987.
2. ECKERT, Penelope. Age and Linguistic Change. David I. Kertzer and Jennie Keith (eds.) *Age and Anthropological Theory*. Ithaca, New York: Cornell University Press, 1984, 219–233.
3. EISIKOVITS, Edina. *Women and Language in Australian and New Zealand Society*. Sydney: Australian Professional Publications, 1987.
4. JESPERSEN, Otto. *Language: Its Nature, Development and Origin*. London: Allen and Unwin, 1922.
5. ЈОЦИЋ, Мирјана. Особине језичког комуницирања васпитача са децом предшколског узраста. *Прилози проучавању језика* (1981): 103–117.
6. ЈОЦИЋ, Мирјана. Ословљавање и обраћање – говор Новог Сада: свеска 2. *Лингвистичке свеске* 9 (2011): 297–346.
7. Киш Наташа, Ивона САВИЋ. О неким тенденцијама у избору језичких средстава у ситуацији обраћања, ословљавања и поздрављања. *Прилози проучавању језика* 38 (2007): 243–248.
8. KOUTLAKI, Sofia. Offers and expressions of thanks as face enhancing acts in Persian. *Journal of Pragmatics* 34 (2002): 1733-1756.
9. КВАЧАНОВИЋ, Нада. *Модална значења просто прошлог времена у савременом енглеском језику*. Београд (1993) (магистарски рад)
10. LABOV, William. *Sociolinguistic Patterns*. Pennsylvania: University of Pennsylvania Press, 1971.
11. ЛИЧЕН, Марина. Говорни чин типа „захваљивање“ у немачком и српском

- језику. *Годишињак Филозофског факултета у Новом Саду*, књ. XXV. (1997): 139-147.
12. MACALAY, Ronald. K. S. Variation and Consistency in Glasgow English. Trudgil, Peter (ed.) *Sociolinguistic Patterns in British English*. London: Edward Arnold, 1974, 132-143.
  13. MEI, Lee-Wong. Contextualizing intercultural communication and socio pragmatic choices. *Multilingua* 21 (2002): 79-99.
  14. МИЛОСАВЉЕВИЋ, Бојана. *Форме учтивости у српском језику*. Београд: Учитељски факултет, 2007.
  15. МРАЗОВИЋ, Павица, Зора ВУКАДИНОВИЋ. *Граматика српскохрватског језика за странце*. Нови Сад: Издавачка књижарница Зорана Стојанивића, 1990.
  16. MURATA, Kumiko. *Has He Apologised or Not?: A Cross-Cultural Misunderstanding Between the UK and Japan in the Occasion of the 50th Anniversary of VJ Day in Britain*. *Pragmatics* (1998): 501-513.
  17. ОБУЋИНА, Предраг. Учтиво обраћање у српском и пољском језику. *Славистика V*. Београд: Славистичко друштво Србије (2001): 99-112.
  18. ОЗЕР, Каталин. *Дискурсне особине ословљавања у немачком и српском језику: допринос методама проучавања*. Нови Сад: Филозофски факултет (одбрањен магистарски рад), 2009.
  19. ПЕРОВИЋ, Славица. *Језик у акцији*. Подгорица: ЦИД, 2009.
  20. ПОЛОВИНА, Весна. Употреба једнине и множине личних замјеница у обраћању саговорнику у српскохрватском језику. *Научни састанак слависта у Вукове дане 13/1* (1983): 185-189.
  21. РАДОВАНОВИЋ Милорад. *Социолингвистика*. Београд: Издавачко-графички завод, 1979.
  22. САВИЋ, Свенка. Дискурсне особине изјава саучешћа. *Зборник Матице српске за филологију и лингвистику* 40/2 (1997): 259-266.
  23. САВИЋ, Свенка, Данијела СТАНОЈЕВИЋ. Ословљавање и поздрављање у српском језику: преглед истраживања (1979-2011). Данијела Станојевић и Свенка Савић (ур.). *Из ризнице мултијезичке Војводине*. Нови Сад: Педагошки завод Војводине, 2012, 99-153.
  24. ТРБОЛЕВИЋ-МИЛОШЕВИЋ, Ивана. *Модалност, суд исказ, епистемчка модалност у енглеском и српском језику*. Београд: Филолошки факултет, 2004.
  25. TRUDGILL, Peter. *The Social Differentiation of English in Norwich*. Cambridge: CUP, 1974.
  26. ВАСИЋ, Ивона. Говорно понашање представника савременог српскохрватског језика у ситуацији обраћања. *Прилози проучавању језика* 15 (1979): 57-70.
  27. WATTS, Richard John. *Politeness*. Cambridge: Cambridge University Press, 2000.
  28. ЖИБРЕГ Ивона, Свенка САВИЋ. Неки аспекти ословљавања у говору деце предшколског узраста. *Прилози проучавању језика* 18 (1982): 5-26.

в) Радна хипотеза са циљем истраживања

Полазне хипотезе докторске дисертације су сљедеће:

X1: Утврдиће се постојање дјелимичне до потпуне еквиваленције приликом контрастирања говорних чинова *молбе, извиђења, захваљивања, честиташа и саучешћа* у оба језичка система.

X2: Утврдиће се постојање дјелимичне до потпуне еквиваленције приликом контрастирања просте реченице у два језичка система.

X3: Утврдиће се постојање дјелимичне до потпуне еквиваленције приликом контрастирања глаголских времена која се користе у циљу исказивања учтивости у оба језичка система.

X4: Утврдиће се постојање дјелимичне до потпуне еквиваленције приликом одабира модалних глагола у циљу исказивања говорних чинова *молбе, извиђења, захваљивања, честиташа и саучешћа* у оба дивергентна језичка система.

X5: Утврдиће се постојање узрочно-последична веза између степена тентативности одређеног израза учтивости и параметара *род, регија и животна доб* говорника како енглеског, тако и српског језика.

Предложена дисертација *Форме учтивости у енглеском и српском језику и социолингвистички аспекти њиховог исказивања: параметри род, регија и животна доб говорника* мр Милене Мрдак-Мићовић има један значајан циљ, а то је да укаже на важност утицаја различитих социолонгвистичких варијабли на одабир одређене језичке формулатије приликом исказивања учтивости, те чињеницу да иза сваког језичког избора појединца стоји одређени социолингвистички контекст, односно да су дистинкције на језичком плану неумитно повезане са онима на друштвеном и обратно. Социолингвисти примарно разликују језичке и друштвене варијабле, у оквиру којих се прве односе на промјене до којих долази у језичким формама говорника одређеног језика, а друге на друштвени контекст којима су оне условљене. Кандидаткиња ће, узевши у обзир истраживања која су спровођена на енглеском говорном подручју, међу којима су најрепрезентативнија она која се спровели Виљем Лабов (Labov: 1971), Едина Еисковиц (Eisikovits: 1987) и Роберт Маколи (Macalay: 1978), а са посебним освртом на налазе до којих су дошли Пенелопа Екерт (Eckert: 1984), Џенет Хоумз (Holmes: 1995) и Џенифер Коутс (Coates: 2004), спровести истраживања о утицају различитих социолингвистичких параметара како на употребу говорних чинова, модалних глагола, кондиционалних реченица, тако и на узрочно-последичну релацију у односу на параметре као што су *род, регија и животна доб* говорника енглеског и српског језика. Дакле, водећи се тезом да су језички феномени увијек и социокултуролошки, те да се неријетко о једном друштву највише може закључити изучавајући управо језичке форме за

којима посежу његови говорници, истраживање треба да истражи и добије резултате о употреби говорних чинова, наводећих питања, као и прагматичких маркера у оба језичка система у односу на наведене параметре.

Сем контрастивне анализе говорних чинова, овом дисертацијом има за циљ пружање анализе релативне употребе глаголских времена у сврху исказивања учтивости у два језичка система, као контрастирање наводећих питања (енг. *tag questions*) и система модалних глагола.

г) Материјал и метод рада

Кандидаткиња мр Милена Мрдак-Мићовић спровешће истраживања на корпусу који обухвата, како одабране ситуације говореног и писаног језика, који ће се биљежити на језицима оба говорна подручја, тако и дијалоге из савремених књижевних дјела, домаћих и британских и америчких филмова, серија и емисија, као и материјал Британског националног корпуса и Колинс-Кобилд базу података.

Форме учтивости у оба језичка система посматраће се у оквиру писаног и говореног енглеског и српског језика, формалног и неформалног стила. Језик ће се проучавати на структурално-семантичком нивоу, а дескрипција и анализа корпуса, као и једносмјерна контрастивна анализа, у оквиру којих ће комуникативна функција форми учтивости у оба језичка система послужити као *tertium comparationis* методе су којима ће се кандидаткиња у раду служити.

За потребе истраживања кандидаткиња ће обрадити корпус од укупно 2178 страна писаног текста и 6113 минута аудио и видео материјала. Писани корпус обухватиће два романа од укупно 628 страна, десет бројева часописа (укупно 934 страна), десет бројева дневних новина (укупно 562 стране), као и примјере који су биљежени на терену. Значајан дио корпуса чиниће и аудио материјал који садржи 3217 минута телевизијских серија са оба говорна подручја, 203 минута филмова, као и 238 минута телевизијских емисија. Кандидаткиња ће за потребе истраживања користити и Британски национални корпус, те Колинс-Кобилдову базу података, као и примјере из приватне преписке у виду електронске поште и СМС порука.

Истраживања утицаја параметара *пол*, *регион* и *животна доб* говорника, биће емпиријске природе, а резултати ће се обрађивати путем методе дескриптивне статистичке анализе. Кандидаткиња ће имати задатак да у корпусу препозна форме говорних чинова молбе, честитања, извиђавања и захваљивања, као и оне реченице у оквиру којих се препознаје употреба модалних глагола, индиректних питања, наводећих питања, дискурсне маркере типа *a kind of, a sort of*, као и форме као што су: *just in case, a bit, just*, те прагматичке идиоме.

Корпус на којем је спроведено истраживање у српском језику како би се упоредило са истраживањима рађеним на енглеском говорном подручју, обухватиће седам

епизода ток-шоу емисије укупног трајања од 630 минута.

Истраживања која се тичу употребе форми учтивости код говорника српског језика, у оквиру пет говорних чинова, а у односу на параметре *пол*, *регион* и *животна доб* говорника биће квантитативне природе и обухватиће 204 испитаника.

За обраду података добијених истраживањима у оба језичка система кандидаткиња ће користити методе и технике статистичке анализе, те добијене резултате представити путем табела, слика и графика у циљу њихове боље прегледности.

План рада истраживања које ће кандидаткиња предузети изгледа овако:

Фаза 1: Обрада корпуса, у циљу добијања референтних резултата по питању контрастивне анализе говорних чинова *молбе*, *захваљивања*, *честитanja*, *извиђења* и *саучешћа* у енглеском и српском језику;

Фаза 2: Обрада корпуса, те добијања референтних резултата по питању контрастивне анализе просте реченице у два језичка система;

Фаза 3: Обрада корпуса, те добијања референтних резултата по питању контрастивне анализе система модалних глагола у служби исказивања учтивости у два језичка система;

Фаза 4: Обрада корпуса, те добијања референтних резултата по питању релативне употребе глаголских времена у служби исказивања учтивости у два језичка система;

Фаза 5: Спровођење квантитативних емпиријских истраживања у циљу утврђивања утицаја односа између параметара *род*, *регион* и *живота доб* говорника и употребе форми учтивости, тј. степена њихове тентативности у оквиру оба језичка система.

До резултата у оквиру фаза 1-4 доћи ће се путем атомизације значења одабраних примјера форми учтивости, те ће се на тај начин указати на њихова заједничка и дистинктивна обиљежја у енглеском и српском језику (различите семеме, различита стилска, конотативна и експресивна обиљежја), те ће се употребом једносмјерне и двосмјерне контрастивне анализе упоредити резултати добијене како у енглеском, тако и у српском језику, док ће се у фази 5 спровести квантитавно истраживање, као и дескриптивна статистичка анализа добијених резултата за оба језика.

д) Научни допринос истраживања

Научни допринос дисертације лежи у истицању важности утицаја различитих социолингвистичких варијабли на одабир одређене учтиве језичке формулатије, као и на чињеницу да се иза сваког језичког избора појединца налази одређени

социолингвистички контекст, односно да су дистинције на језичком плану неумитно повезане са онима на друштвеном, и обратно. Истраживања овог типа нуде оно што је лингвистима најдрагоцјеније, а то су подаци о развитку и промјенама једног језика, о употреби или престанку употребе одређених форми, глаголских времена, начина, о упрошћавању или усложњавању језика, прихваташњу или неприхваташњу нових језичких узуса, а самим тим и употпуњавању слике о језику и његовим говорницима. Резултати истраживања ће помоћи будућим социолингвистичким, географсколингвистичким, прагматичким и дискурзивним контактно-контрастивним језичким истраживањима као полазна основа за контрастирање и упоређивање резултата добијеног корпуса са неком новом циљном групом.

3. ОЦЈЕНА И ПРИЈЕДЛОГ

Мр Милена Мрдак Мићовић се у свом досадашњем раду и истраживању доказала као одговорна особа, свјесна значаја и озбиљности научно-истраживачког рада. Сарадник је у настави на различитим англистичком предметима на Филозофском факултету Универзитета Црне Горе. Кандидаткиња је завршиле основне студије енглеског језика и књижевности на Филозофском факултету Универзитета Црне Горе, а магистарску тезу под називом *Модална значења глагола think и believe и њихови еквиваленти у српском језику* одбранила је на Филолошком факултету Универзитета у Београду. Објавила је научне и стручне радова из уже научне области Специфични језици – енглески језик, из које је и сама предложена докторска дисертација. Била је сарадник на два међународна пројекта. На основу детаљно обrazložene теме и значаја истраживања, као и постојећих квалификација кандидаткиње, сматрамо ову тему прихватљивом и погодном за обраду у предложеном облику. Предложена тема будућег рада је обимом и структуром одговарајућа за поимање, истраживање и решавање предметне проблематике, те представља значајан допринос англистичким, контрастивнолингвистичким и социолингвистичким научним истраживањима.

Због свега наведеног, предлажемо Наставно-научном вијећу Филолошког факултета, односно Сенату Универзитета у Бањој Луци да прихвати кандидаткињу мр Милену Мрдак-Мићовић и њену тему под насловом *Форме учтивости у енглеском и српском језику и социолингвистички аспекти њиховог*

исказивања: параметри род, регија и животна доб говорника као подобне за израду докторске дисертације.

У Бањој Луци, 16. 03. 2016. године.

ПОТПИС ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

dr. Ђорђић

1. др Жељка Бабић, ванредни професор за ужу научну област Специфични језици – енглески језик на Филолошком факултету Универзитета у Бањој Луци, ментор

Igor Lakić

2. др Игор Лакић, ванредни професор за ужу научну област Енглески језик и лингвистика на Филолошком факултету Универзитета Црне Горе, члан

S. Јосифовић

3. др Сања Јосифовић Елезовић, доцент за ужу научну област Специфични језици – енглески језик на Филолошком факултету Универзитета у Бањој Луци, члан